

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНСЬКИХ МОВ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ**



ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан

Факультету іноземної філології

(назва факультету)

Рошко М.М.

(прізвище, ініціали)

2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВСТУП ДО СПЕЦФІЛОЛОГІЇ

**для студентів I курсу денної форми навчання
факультету іноземної філології**

Рівень вищої освіти	бакалавр
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	035 Філологія
Предметна спеціальність (Спеціалізація) (за наявності)	035.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька
Освітня програма	Французька мова та література. Переклад
Статус дисципліни	нормативна
Мова навчання	українська/французька

Робоча програма навчальної дисципліни «Вступ до спецфілології» для студентів I курсу денної форми навчання факультету іноземної філології. 2023 р. – 14с.

Розробник: Кікало А. В., к.ф.н., доц.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри романських мов та зарубіжної літератури

протокол № 8 від «30» травня 2023 р.

Завідувач кафедри романських мов та зарубіжної літератури _____ доц. Смужаниця Д. І.

Голова науково-методичної комісії _____ Синьо В.В.

Завідувач кафедри

Смужаниця Д. І. Смужаниця Д. І.
(підпис) (прізвище та ініціали)

«30» червня 2023 р.

© Кікало А.В. 2023 р.

©ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2023 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	1	
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4	2	
	Лекції:	
	28	
	Практичні (семінарські):	
	32	
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	60	

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни «Вступ до спецфілології» є вивчення зовнішніх та внутрішніх факторів зародження та еволюції романських мов; висвітлення загальних проблем, що пов'язані з мовним розвитком; дослідження змін у лексичній, фонетичній та граматичній будові романських мов на різних етапах їхнього розвитку, які сприяють більш глибокому розумінню студентами фонетичних і лексико-граматичних структур сучасної французької мови; встановлення структурної спільності романських мовних систем.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ЗК-4. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК-5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК-13. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

ФК-1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

ФК-7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту (залежно від обраної спеціалізації).

ФК-8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Вступ до спецфілології» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

Шифр НД за ОП	Назва навчальної дисципліни
ОК 5	Вступ до мовознавства
ОК 12	Французька мова (практичний курс)

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Французька мова і література. Переклад» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.	ПРН 2
Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів	ПРН 7
Використовувати мову(и), що вивчається(ються), в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя	ПРН 14
Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання	ПРН 17
Мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі філології та перекладу.	ПРН 19

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Вступ до спецфілології»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Добирати, аналізувати, систематизувати інформацію про зародження й розвиток романських мов і, зокрема, французької.	ПРН 2
Розуміти основні проблеми романської філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням історично-порівняльного методів.	ПРН 7
Використовувати французьку мову для засвоєння основних понять, підходів, теорій, методів дослідження у романській філології	ПРН 14
Добирати відповідний матеріал з романських мов (французької, італійської, іспанської, румунської, латинської тощо) для зіставлення, аналізу мовних явищ.	ПРН 17
Навчитися готувати наукові презентації в галузі романської філології.	ПРН 19

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- залік
- відповіді на практичних заняттях
- презентації
- виконання завдань модульної контрольної роботи.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усне опитування, презентації.

Форма модульного контролю: письмова

Форма підсумкового семестрового контролю: усна (залік)

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота								Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	Пр-я	50	100
5	5	5	5	5	5	5	15		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота								Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	Пр-я	50	100
5	5	5	5	5	5	5	15		

T1, T2 ... – теми,
Пр-я – презентація

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	7	35	7	35
Презентація	1	15	1	15
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання відповідей на семінарських заняттях

- «5» – студент бездоганно засвоїв теоретичний матеріал з відповідної теми, повністю орієнтується в історичних явищах і фактах, пов'язаних із еволюцією романських мов, засвоїв основні положення рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;
- «3-4» – студент добре засвоїв відповідну тему, володіє основними фактами з рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; добре орієнтується

в історичних явищах і фактах, пов'язаних із еволюцією романських мов, має практичні навички, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу засвоєного матеріалу;

- «1-2б.» – студент в основному опанував теоретичними знаннями навчальної теми, орієнтується в історичних явищах і фактах, пов'язаних із еволюцією романських мов, але непереконливо відповідає, плутає явища, додаткові питання викликають у студента невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях;

- «0» – студент не опанував навчальний матеріал теми, не знає історичних явищ та фактів, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Критерії оцінювання презентації

9-10 балів – Презентація демонструє точне розуміння завдання, ясне і логічне представлення ходу дослідження, завдання виконано у повному обсязі. Слайди презентації чітко структуровані без стилістичних, орфографічних і граматичних помилок, використана професійна лексика, словниковий запас різноманітний, презентація відповідає змісту проєкту, логічно ілюструє його. Презентація містить гіперпосилання;

5-8 балів – Завдання виконано частково, слайди містять певну кількість лексичних, орфографічних і граматичних помилок, презентація не відображає зміст проєкту в повному обсязі, частково ілюструє його;

1-4 бали – Завдання виконано з великою кількістю помилок, словниковий запас одноманітний, презентація або не відповідає змісту проєкту, або виконана недбало.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на семінарських заняттях, презентації, результати самостійної роботи. Модульна контрольна робота проводиться в письмовій формі та включає 5 завдань (кожне з яких оцінюється в 10 балів): 3 завдання з відкритими відповідями, 1 практичне завдання, та 1 завдання у формі тестів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A		зараховано
82-89	B		
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E		

35-59	FX		не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F		не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Підсумковий семестровий контроль – залік, який проводиться в усній формі. Студент може не допускатися до семестрового контролю, якщо у встановлені графіком освітнього процесу терміни він не підтвердив опанування на мінімальному рівні результатів навчання, оцінювання яких, згідно із робочою програмою навчальної дисципліни, має відбутися під час семестру. Залік складають здобувачі освіти, яких не влаштовує позитивна оцінка, виставлена за результатами модульних контролів, а також ті, хто отримав оцінку в межах від 35 до 59 балів. Якщо підсумкова модульна оцінка становить не менше 60 балів, то за згодою здобувача вона може бути зарахована як підсумкова семестрова оцінка з навчальної дисципліни. З метою підвищення рейтингової оцінки здобувач вищої освіти, за бажанням, може скласти залік із дисципліни під час сесії, результат якого визнається остаточним.

Білет складається з 3-х питань (2 – теоретичного характеру з відкритими відповідями та 1-е практичне завдання).

- «зараховано» 90-100 б.– студент бездоганно засвоїв теоретичний матеріал, повністю орієнтується в історичних явищах і фактах, пов'язаних із еволюцією романських мов, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної дисципліни, засвоїв основні положення рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

- «зараховано» 74-89 б.– студент добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними фактами з рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; добре орієнтується в історичних явищах і фактах, пов'язаних із еволюцією романських мов, має практичні навички, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу засвоєного матеріалу;

- «зараховано» 60-73 б. – студент в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в історичних явищах і фактах, пов'язаних із еволюцією романських мов, але непереконливо відповідає, плутає явища, додаткові питання викликають у студента невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях;

- «незараховано» 0-59 б.– студент не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає історичних явищ та фактів, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A		зараховано
82-89	B		
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E		
35-59	FX		не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F		не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Тема 1. Романські мови та їх місце серед інших мов світу. Класифікація романських мов.

Тема 2. Латинська мова як основа формування романських мов. Етапи історії латинської мови. Архаїчна, класична і пізня латина. Народна латина.

Тема 3. Романізація. Романізація Апеннінського півострова. Романізація Піренейського півострова. Романізація Галлії.

Тема 4. Причини виникнення романських мов. Субстрат. Суперстрат. Адстрат. Латинська мова в часи колонізації провінцій.

Тема 5. Теорії формування романських мов. Теорія етнічного субстрату Г. Шухардта. Історична (хронологічна) теорія утворення романських мов Г. Гребера. Діалектна теорія Ф. Ж. Моля.

Тема 6. Історія романського мовознавства. Методи романістики. Історичний метод вивчення романських мов. Порівняльно-історичний метод вивчення романських мов.

Тема 7. Основні напрями сучасних досліджень з романської філології. Романістика сьогодення: проблеми і досягнення.

Модуль 2.

Тема 1. Фонетика романських мов.

Шляхи і передумови фонетичних змін у романських мовах. Системність фонетичних змін. Фонетичні зміни та особливі функції фонем. Наголос, його характер в романських мовах. Порівняльна характеристика фонетичних систем романських мов

Тема 2. Граматичні романізми та їх походження.

Граматичні романізми та їх походження. Іменники. Їх словотвірні та семантичні підкласи. Прикметники. Граматичні категорії прикметників. Займенники. Зміни у граматичному оформленні займенників. Артикль. Поява означеного артикля.

Тема 3. Дієслово. Формальні групи дієслів, їх граматичні категорії та семантичне значення. Семантичні підкласи дієслів і їх формальні прояви. Числівники. Характерні особливості числівників.

Тема 4. Загально романський лексичний фонд. Етимологічні словники. Народно латинська лексична спадщина. Лексична диференціація романських мов. Причини лексичних змін. Порівняльна характеристика словарного складу романських мов.

Тема 5. Періодизація французької мови: старофранцузький (IX-XIII), середньофранцузький (XIV-XV), новофранцузький (XVII-XVIII) періоди еволюції французької мови. Історично-літературні документи.

Тема 6. Формування французької письмово-літературної мови. Перетворення французької мови в державну мову: Ордонанс Віллер-Коттре (1539). Лінгвістичні погляди літературної групи Плеяди. Діяльність французької Академії. Питання становлення французької літературної норми: лінгвісти Бернар Кемада та Ален Рей.

Тема 7. Французька мова у сучасному світі.

Форми існування і соціальні функції мови. Три ареали розповсюдження французької мови. Зони розповсюдження французької мови. Французька мова у країнах латинської Америки та Африки. Друга мова міжнародних відносин, офіційна мова дипломатії.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання:					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
2-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Романські мови та їх місце серед інших мов світу. Класифікація романських мов		2	2			4
Тема 2. Латинська мова як основа формування романських мов. Етапи історії латинської мови		2	2			4
Тема 3. Романізація		2	2			4
Тема 4. Причини виникнення романських мов		2	2			4

Тема 5. Теорії формування романських мов		2	2			4
Тема 6. Історія романського мовознавства		2	2			4
Тема 7. Основні напрями сучасних досліджень з романської філології		2	2			4
Модульна контрольна робота			2			2
Разом за модуль	60	14	16			30
Модуль 2						
Тема 1. Фонетика романських мов		2	2			4
Тема 2. Граматичні романізми та їх походження		2	2			4
Тема 3. Дієслово. Формальні групи дієслів, їх граматичні категорії та семантичне значення.		2	2			4
Тема 4. Загально романський лексичний фонд.		2	2			4
Тема 5. Періодизація французької мови		2	2			4
Тема 6. Формування французької письмово-літературної мови		2	2			4
Тема 7. Французька мова у сучасному світі		2	2			4
Модульна контрольна робота		2	2			2
Разом за модуль	60	14	16			30
Разом за семестр	120	28	32			60

6.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Класифікація романських мов	2	
2	Етапи історії латинської мови.	2	
3	Романізація Апеннінського півострова. Романізація Піренейського півострова. Романізація Галлії	2	
4	Причини виникнення романських мов. Субстрат. Суперстрат. Адстрат	2	
5	Теорія етнічного субстрату Г. Шухардта. Історична (хронологічна) теорія утворення романських мов Г. Гребера.	2	
6	Методи романістики. Історичний метод вивчення романських мов. Порівняльно-історичний метод вивчення романських мов	2	
7	Романістика сьогодення: проблеми і досягнення.	2	
8	Порівняльна характеристика фонетичних систем романських мов	2	
9	Іменники. Їх словотвірні та семантичні підкласи. Артикль. Поява означеного артикля	2	
10	Семантичні підкласи дієслів і їх формальні прояви	2	
11	Лексична диференціація романських мов. Порівняльна характеристика словарного складу романських мов	2	
12	Старофранцузький (IX-XIII), середньофранцузький (XIV-XV), новофранцузький (XVII-XVIII) періоди еволюції французької мови.	2	
13	Лінгвістичні погляди літературної групи Пляеди. Діяльність французької Академії	2	
14	Зони розповсюдження французької мови. Друга мова	2	

	міжнародних відносин, офіційна мова дипломатії		
	Модульні контрольні роботи	4	
	Разом	32	

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Ареали поширення романських мов. Типи і функції французької мови в різних країнах	4	
2	Архаїчна, класична і пізня латина. Народна латина	4	
3	Соціолінгвістична історія романських мов	4	
4	Форми існування та соціальні функції мови. Функціональні типи мов	4	
5	Причини розходження романських мов. Періодизація історії французької мови	4	
6	Методи дослідження романських мов	4	
7	Перші письмові свідчення французької мови	4	
8	Особливості морфології у романських мовах (частини мови, граматичні категорії)	4	
9	Прикметники. Граматичні категорії прикметників. Займенники. Зміни у граматичному оформленні займенників	4	
10	Числівники. Характерні особливості числівників	4	
11	Причини лексичних змін словарного складу романських мов	4	
12	Синтаксис (порядок слів, засоби виділення членів речення)	4	
13	Питання становлення французької літературної норми: лінгвісти Бернар Кемада та Ален Рей	4	
14	Французька мова у країнах латинської Америки та Африки	4	
	Підготовка до модульних контрольних робіт	4	
	Разом	60	

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА (у разі потреби)

Технічні засоби: комп'ютер, мобільний телефон.

Обладнання: інтерактивна дошка, проектор.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

Гуз О.П. Проблема класифікації романських мов у сучасному романському мовознавстві//

- Філологічні науки №3. 2007. С. 385-389.
- Кірквська І. С. Конспект лекцій із курсу «Вступ до романського мовознавства». Дніпропетровськ: Пороги, 2013. 36 с.
- Косович О.В. Значення лінгвістичної концепції походження романських мов Ф.Ж.М. Ренуара для романського мовознавства. «Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика». Том 32 (71) №5, 2021. Київ, Видавничий дім «Гельветика», 2021. С.208-213.
- Лучкевич В. В. Вступ до романського мовознавства: курс лекцій. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2014. 140 с.
- Магушинець І.І. Вступ до романської філології. К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2009. 79 с.
- Glessgen Martin Dietrich. Linguistique romane: Domaines et méthodes en linguistique française et romane. Armand Colin, 2006. 468 p.
- Kosovych O. The status of the Romance languages in modern society. *Proceedings of XXXIV International scientific conference "Progress in the scientific word"*. San Francisco, November 15, 2018. Morrisville, Lulu Press, 2018. PP 67-69.

Допоміжна література

- Кромбет О.В. Комплексний аналіз діяльності французьких граматистів XVI ст. у розвитку та встановленні орфографічної системи. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики: зб. наук. пр. Вип. 14*. К.: Логос, 2008. С. 266-273.
- Кромбет О.В. Проблеми розвитку національної французької мови в епоху Відродження. *Проблеми семантики слова, речення та тексту. Зб. наук. пр. Вип. 20*. К.: Вид. центр КНЛУ, 2008. С. 103-107.
- Орличенко О.В. Актуальність діяхронічних досліджень романських мов *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики: зб. наук. праць/ відп. ред.* Корбозерова Н.М.К. : Логос, 2005. Вип. 6. С. 180-185.
- Помірко Р.С. Мова і мовна політика в історії становлення романських держав *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка*. 2007. №41. С. 4-7.
- Hud N. La morphologie : Forme et sens des mots du français. Paris : Armand Colin. 2006. 264 p.
- Klinkenberg J.-M. Des langues romanes. Louvain-la-Neuve : De Boeck Supérieur. Duculot. – 1999. 314 p.
- Kosovych O. La francophonie et les variantes de la langue française. «*Langues, Sciences et Pratiques*». *Actes du 2 Colloque International francophone en Ukraine, 3-4 octobre 2018*. Dnipro. P.78-79.
- Maingueneau D. Syntaxe du français. *Les Fonamantaux. La bibliothèque de l'étudiant. Linguistique*. Hachette Supérieur. №29. 2007. 159 p.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

- <http://thaloe.free.fr/francais/historic1.html>
- http://www.axl.cefan.ulaval.ca/francophonie/HIST_FR_s4_Moyen-francais.htm
- <http://www.culture.gouv.fr/culture/dglf/lang-frcs-trav-ages.html>
- <http://www.espacefrancais.com/histoire-de-la-langue-francaise/>
- http://www.salic.uottawa.ca/?q=francais_histoire
- http://www.tlfq.ulaval.ca/axl/francophonie/HIST_FR_s5_Renaissance.htm
- <https://journals.openedition.org/ashp/1840>
- <https://link.springer.com/article/10.1007/BF01514392>.

https://www.degruyter.com/database/ROM/entry/rom.rom84_2083/html?lang=en
https://www.youtube.com/watch?v=JJWW_g4WVqU&t=7s (langues romanes, courte histoire)
<https://www.youtube.com/watch?v=vPMbiB3df-M&t=194s> (Intercompréhension des langues romanes)